

OSASUNTSU AL DAGO EUSKAL ZINEMA?

*Koldo Almandozen Sipo Phantasma filma
Rotterdamen estreinatu zen.*

Aste batzuk pasa dira Donostiako Zinemaldiak argiak itzali zituela. Aurten, Zinemira sailean (Euskal zinemari eskainitako saila) sakontasun gehiagorekin murgiltzeko aukera izan dudanez, termometro paregabea iruditu zait datozen hilabeteetan estreinatuko diren euskal ekoizpenen osasuna neurtzeko. Orokorrean, sorpresa oso atseginak topatu ditut, bai film laburren arloan, baita fikziozko film, kontakizun esperimental eta batez ere dokumentalen artean ere.

Gaizka Izagirre
@Gaizka_Izagirre

Dokumentalak

Lehenengoa, proiektu oso interesgarria eta mamitsua. Juanmi Gutierrezek beste behin, oso ezaguna ez den beste errealitate bat pantailaratu baitu *Oihalak adarretan* dokumentalean. Baliabide eskasekin, baina aurreko lanetan egin bezala, sormen lan garrantzitsua eskainiz. Armeniar batek bere desira ezkutuenak betetzea nahi duenean, oihal zati bat zintzilikatzen du "nahien zuhaitzen" adarretatik. Zuzendari gipuzkoarrari tradizio horrek izenburu gisa balio izan dio bere azken dokumentalerako, *Oihalak adarretan*. Herri armeniarren errealitatera gerturatzeko gaituen lana, ikuspegi historiko, geografiko eta migratzailetik begiratuta. *Gutik zura* ekoizpenak berri (Mari Jose Barriolak zuzendua eta Jon Maiaren gidoiarekin), basoaren, zuraren eta euskal jendartearen arteko harremanak izan duen, gaur egun duen eta izango duen balioa agertzeko aukera eskaini digu. Antzinatek etorki-zunerako bidaia eginaz eta lur honek gizakiaren eta zuraren arteko harremana azalduz. Iratxe Fresnedaren

Irrintziaren oihartzunak lehen lanean, Mirentxu Loiarte ezagutzeko aukera izan dugu, Europako zinemagintzaren aitzindari ausart horietako bat. Zinemagile nafarraren memoria eta obra miatu asmo dituen begirada bat da *Irrintziaren oihartzunak*; topaketa baten kontakizuna, hezur eta mamizko altxor zinematografiko baten bilaketa: gogoratzeko zailtasunak dituen pertsonaia batena, edo gogoratu nahi ez duena. Ezin ahaztu jakina, Eriz Zapirainen *Gaur irekiko ditu ateak* lanari esker, sorrera bati buruzko kronika ikusteko aukera izan dugula, *Euskaldunon Egunkariaren* sorrera pozgarri eta itxaropentsua baitauka hizpide. Lanaren bi euskarri sendoenak: batetik, istorioa bera; elkarrizketatu ugariaren bitartez sorrera gogor, polit eta pozgarri horren lekuko zuzen bilakatuko gaitu. Eta bestetik teknikoki bikaina dela, sinplea baina oso txukuna.

Eta azkenik –dokumental eta fikzioaren artean mugitzen den arren– proposamen fresko, dibertigarri eta ganberroena, aurtengo Zinemira sariaren irabazlea: *Pedaló*. Juan Palacios zuzendari eibartarrak, Jon, Joseba eta Eneko euskal kostaldea zeharkatzen ipini ditu. Internet bidez pedalo bat erosi ostean, Biarritzetik Bilbora abiatuko dira, 20 egun iraungo dituen bidaia zoro batean. Oso gutxirekin, ekoizpen berezi, polit eta desberdina egin daitekeela frogatu digute.

Fikziozko filmak

Fikzioaren esparruan ere nabarmentzeko proiektuak izan dira. Koldo Almandozen lan bitxi eta erakargarria adibidez. Rotterdam-en estreinatua, *Sipo Phantasma* naufragioei, banpironiei, amodioei eta zinemari buruzko kontakizuna da. Bram Stoker, Murnau, Oscar Wilde eta *Nosferatu* izan ditu hizpide, Florence Balcomberen (Maidere Intxauspe) presentzia aztoragarria tartean. David Aguilar zuzendariaren *Mara mara* lan paregabea ere, nabarmentzekoa. Irudiak, muntaia, soinua eta batez ere hitzen gabezi horiek, modu zoragarrian uztartzea lortu du, hitzen bidez deskribatzea oso zaila den atmosfera sortuz. Eta azkenik, *Igelak*. Oso irregularra iruditu zaidan arren, ikusteko atsegina iruditu zait Patxo Telleriaren hirugarren lan hau. 97 minututan, momentu nahiko entretenigarria

bizitzeko aukera eskaini didalako. Interpretazio egokiak, ongi errodaturiko une musikalekin tartekatuz eta irribarre txiki batekin amaitzeko abagunea eskaini didalako. Azken finean, gure hizkuntza pantaila handian entzutea, beti delako pozgarria.

Film laburrak

Zinemira sailean, halaber, Kimuak 2016 katalogoko 7 film laburrak ere aurkeztu dituzte (Euskal Herrian egindako film laburren aukeraketa). *Gure hormek* dokumental-laburra Maria Elorza eta Maider Fernandez zuzendariak osatzen duten Las chicas de Pasaik kolektiboak sinatu du. Egileek etxeko hormak hartu dituzte abiapuntu, emakumeen esparruari buruzko gogoeta zolia egiteko. Asier Urbietak egile donostiarrak *False Flag* thriller politikoa aurkeztu du. Eneko Sagardoy eta Maarten Dannenberg dira antzezle nagusiak. *Beti bezperako koplak* izeneko eta Begoña Vicariok koordinatutako proiektua berriz, Maialen Lujanbiok Santa Ageda bezperako koplak haren egindako bertso baten interpretazioa da. Santa Ageda doinuaren erritmoa eta metrika erabiliz, genero indarkeria salatzen du modu gogor eta lehorrean. Film laburren arloan beste izen ezagun bat, Mikel Rueda: zuzendu duen *Caminan* dramak Maribel Verdú eta Germán Alcaraz ditu protagonista eta ezerezaren erdian elkartzen diren bi pertsonaia bakarti erakusten dizkigu. Saila osatzen dute Kepa Sojoren *Hileta*, Alejandro Díaz Castañoren *Ihesa* eta Loreak film luze sarituaren ostean Jon Garaño eta Jose Mari Goenagak batera egindako *Renovable* lanek.

Orain milioiaren galdera, noiz egongo dira ikusgai lan horiek guztiak? Izango duten ibilbide komertziala oso eskasa –hutsala?– izango denez, konplikatua samarra erantzuna ematea. *Igelak* ziur izango dugula zinema aretoetan ikusteko parada, baina gainerako guztiakin ia ezinezkoa izango dela iragartzen dut. Zorte apur batekin, herrietako kultur etxeetan ikusteko aukera izango dugu, zirkuitu alternatiboetan, ziklo berezietan edo agian telebistan. Baina beste askotan gertatzen den bezala, ostrazismoan galtzeko arriskua daukate. Euskal zinemagintza osasuntsu dagoela diodanean, nitaz fidatu beste erremediorik ez duzue beraz. ■